

Zápis z jednání Rady vlády pro národnostní menšiny

ze dne 19. září 2023

Jednání se uskutečnilo dne 19. září (13.00 -16.00 hod.) ve Strakově akademii (Starý tiskový sál, nábř. E. Beneše 4, Praha 1.

Přítomní členové Rady:

Klára Šimáčková Laurenčíková (místopředsedkyně Rady), Martin Herbert Dzingel (místopředseda Rady, německá menšina), Milan Němeček (MK), Jana Hajná (Asociace krajů ČR), René Petráš (Právnická fakulta UK), Ján Balog (romská menšina), Georgi Bečev (bulharská menšina), Dariusz Branny (polská menšina), Dagmar Březinová (rusínská menšina), Eugenie Číhalová (ruská menšina), Alena Kovářová (běloruská menšina), Jaroslav Miňo (slovenská menšina), Bohdan Rajčinec (ukrajinská menšina), Anna Rákóczi (maďarská menšina), Petr Rojík (německá menšina), Vladimír Skalský (slovenská menšina), Uyen Huu Pham (vietnamská menšina);

Pověření zástupci omluvených členů Rady:

David Beňák (MPSV), Matěj Czienge (MSP), Michal Černý (MŠMT), Sára Dvořáková (MF), Jiří Kalašnikov (MZV), Ivan Tobek (MV);

Hosté:

Blanka Bartíková (MK), Karolína Bielková (MUNI), Ivane Čačchiani (gruzínská menšina), Lucie Čejková (MUNI), Martin Červený (Správa pražských hřbitovů), Lazar Đorem (srbská menšina), Jana Gombárová (MK), Jan Kopřiva (chorvatská menšina), Hayato Okamura (PSP ČR), Michael Pelíšek (židovská menšina), Adam Pláteník (asistent poslance), Vladimír Pomortzeff (badatel), Harald Scheu (Právnická fakulta UK), Jiří Vajčner (MK), Roman Vašina (SMOČR), Petra Vinařová (MHMP), Martin Zelený (ČSÚ), Kateřina Žákovská (KÚ Ústeckého kraje);

Omluvení členové Rady:

Petr Fiala (předseda Rady), Michal Franěk (MSP), Jana Kotalíková (VÚV), Stanislav Křeček (veřejný ochránce práv), Jan Mareš (MŠMT), Zdislava Odstrčilová (MPSV), Jiří Valenta (MF), Petr Vokáč (MV), Adriano Mandilas (řecká menšina), Ivona Shafaq (romská menšina);

Úřad vlády ČR:

Viktor Kundrác, Denisa Černohousová, Dana Hnyková, Thuy Dieu Nguyen, Martina Seidlová.

Schválený programu zasedání:

1. Úvodní slovo zmocněnkyně vlády pro lidská práva
2. Kontrola úkolů z minulého zasedání RVNM
3. Boj proti dezinformacím ve vztahu k národnostním menšinám
4. Pravoslavná část Olšanských hřbitovů (Nekropole ruské emigrace) a její současná situace
5. Dostavba Chorvatského domu v Jevišovce – aktuální stav
6. Poškození práv spotřebitelů velkými firmami, zejména práv příslušníků menšin, kteří čelí sociálnímu vyloučení
7. Výbor pro dotace – informace z jednání výboru
8. PS pro řešení situace německých hrobů – informace z jednání PS
9. Informace o jednání s ČSÚ ke sčítání národnostních menšin – diskuze o možnostech nastavení sčítání
10. Různé
 - a. Menšinové památky a podpora Kolína na seznam světového dědictví UNESCO
 - b. Aktuální materiály připravované pro Ministerstvo vnitra, týkající se menšinových otázek
 - c. Renominace člena do komise v dotačním programu Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

1. Úvodní slovo zmocněnkyně vlády pro lidská práva

Místopředsedkyně Rady K. Šimáčková Laurenčíková přivítala přítomné členy Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Rada“), představila program jednání a zahájila jednání. Na úvod K. Šimáčková Laurenčíková zmínila, že v červnu vypršel mandát většině občanských členů Rady, nicméně proces nominací nových členů a členek byl pozastaven z důvodu právě probíhající revize statutů všech poradních orgánů vlády v oblasti lidských práv. K. Šimáčková Laurenčíková připomněla, že aktuální členství členů a členek za národnostní menšiny v souladu se Statutem Rady nadále trvá, až do obsazení místa novým členem nebo členkou. Dále K. Šimáčková Laurenčíková omluvila z jednání předsedu Rady P. Fialu a vedoucí Úřadu vlády J. Kotalíkovou. Následně proběhla kontrola usnášeníschopnosti. Přítomno bylo 19 členů, Rada bych usnášeníschopná. Na závěr tohoto bodu proběhlo hlasování o programu.

HLASOVÁNÍ O PROGRAMU

PRO	Zdržel se	PROTI
19	0	0

Program byl schválen jednomyslně.

2. Kontrola úkolů z minulého zasedání RVNM

V. Kundrák seznámil členy s daným bodem. RVNM evidovala dva úkoly.

Úkol č. 1:

RVNM navrhuje zajistit podmínky pro kontinuální dialog s dotčenými resorty, Českým statistickým úřadem, Svazem měst a obcí České republiky, Asociací krajů, zástupci akademické sféry a zástupci národnostních menšin k danému tématu a navrhnout dílčí opatření k agendě, která zde byla představena.

V. Kunderák se vyjádřil k prvnímu úkolu, když sdělil, že 5. 9. 2023 proběhlo setkání aktérů k problematice sčítání lidu v souvislosti národnostně menšinovou politikou. O výsledcích tohoto jednání bude informováno blíže v bodu č. 9.

Úkol byl splněn.

Úkol č. 2:

RVNM

- I. ve snaze zajistit participaci na činnosti Rady též společenstvím, která žijí na území ČR, ale k současnému datu nenaplnují všechny znaky národnostní menšiny, **zřizuje** Výbor pro menšinové kultury.
- II. **pověřuje** sekretariát, aby na příštím jednání Rady předložil k projednání návrh statutu tohoto výboru.

Co se týče druhého úkolu, dle tohoto úkolu měl Sekretariát představit na dnešním jednání Statut Výboru pro menšinové kultury. Nicméně vzhledem k probíhající revizi Statutu RVNM byla činnost na přípravě Výboru pro menšinové kultury pozastavena. K. Šimáčková Laurenčíková zmínila, že se jedná o podobě tohoto tělesa. Toto těleso by mělo být zakotveno i ve statutu.

Úkol je v řešení.

3. Boj proti dezinformacím ve vztahu k národnostním menšinám

K tomuto bodu byly přizvány doktorandky z Masarykovy univerzity K. Bieliková a L. Čejková, které představily svůj výzkum zabývající se konspiračním myšlením, bojem s dezinformacemi a mediální gramotností. Prezentace je součástí příloh zápisu. Výzkum probíhal formou dotazníkového šetření, jednalo se o kvantitativní výzkum. Z výzkumu vyplývá, že vyšší konspirační myšlení se objevuje u mužů, a lidí starších 55 let, byť rozdíly nebyly markantní. Zároveň existují rozdíly v míře konspiračního myšlení napříč kraji. Dle výzkumu je mediální gramotnost v ČR na poměrně vysoké úrovni, konkrétně je také vyšší u mužů starších 55 let a u lidí s vyšším vzděláním, byť se opět jedná o malé rozdíly. Nižší konspirační myšlení se vyskytuje ve městech nad 100 tisíc obyvatel. Zajímavým zjištěním je, že lidé, kteří mají vyšší mediální gramotnost, mají též sklony k tomu myslet více konspirativně. Tento fenomén potvrdily i další výzkumy. Vyšší konspirační myšlení vede k negativnímu vnímání mj. přistěhovalců, muslimů a Romů.

K. Bieliková představila výzkum týkající se chování na sociálních sítích. Výzkum probíhal formou polo-strukturovaných rozhovorů, jednalo se o kvalitativní výzkum. Respondenti byli převážně mladší vzdělanější lidé, kteří jsou politicky aktivní na sociálních sítích. Z výzkumu vyplývá, že lidé jsou často frustrovaní a demotivovaní vyvracet dezinformace na sociálních sítích. Lidé se často

vyhýbají diskuzím, které by mohly vést k neslušnému/vulgárnímu chování, což se často stává v souvislosti s tematikou národnostních menšin. Lidé mají sklon věřit spíše osobám, které znají (buť virtuálně), než neznámým lidem, kteří se snaží dezinformaci vyvrátit.

K. Šimáčková Laurenčíková představila svoji činnost ve vztahu k předsudečnému chování. Probíhala jednání se zástupci Rady, L. Fukovou, Policií ČR a zástupci měst. Popsala, že L. Fuková se snaží posílit participativní chování na úrovni krajů a obcí. Dále probíhala jednání s Agenturou pro sociální začleňování a s Ministerstvem vnitra na definici určitých komunikačních zásad pro obce ohledně ukrajinské a romské menšiny. Výstupem jednání je Deeskalační desatero, které vzniklo ve spolupráci s organizací In Iustitia a dalšími partnery. Toto desatero přináší seznam zásad, co má člověk dělat, jestliže je svědkem předsudečné chování. Cílem je distribuovat desatero do veřejného prostoru, například do veřejné dopravy. K. Šimáčková Laurenčíková dodala, že se tématu prevence předsudečného násilí plánuje věnovat i nadále. V plánu je vytvoření expertní platformy. K. Šimáčková Laurenčíková bude ráda, když se k tomuto jednání Rada vrátí na příštím jednání za účasti premiéra a vedoucí Úřadu vlády.

R. Petráš zmínil, že je potřeba věnovat se právním problémům. Především by se měla věnovat pozornost tzv. krajanským zákonům, což znamená, že stát poskytuje svým krajanům v zahraničí rozsáhlá práva. Dle tohoto modelu může Rusko přistupovat k Ukrajincům ze zabraných území jako k rusým občanům v zahraničí, což může generovat další problémy. Lze hovořit o právech, jako možnost volit v ruských volbách, podávat jim mobilizační rozkazy, apod. Největším odborníkem na tyto problémy je profesor Halász.

E. Číhalová poznamenala, že zástupci ruské menšiny čelí nenávisným útokům a ve veřejném prostoru nenalézají zastání. K. Šimáčková Laurenčíková reagovala, že princip kolektivní viny vnímá jako velký problém a bylo vhodné se danému tématu dále věnovat. J. Balog navrhl, aby se Pracovní skupina pro národnostně menšinové vysílání více zapojila do probíhající diskuze. G. Bečev by rád pokračoval v nastoleném kurzu, a téma dezinformací, zařadil opět na další jednání Rady a vznesl dotaz, jestli někdo z Úřadu vlády představí výstupy v rámci Strategie boje proti dezinformacím. K. Šimáčková Laurenčíková potvrdila, že toto téma na dalším zasedání Rady, které by mělo proběhnout ještě do konce roku, zazní. Vyjádřit se může paní Kotalíková, Vedoucí Úřadu vlády. V. Kundrák připomněl, že Česká republika nemá doposud schválený Národní akční plán boje rasismu a xenofobii, jehož přijetí je doporučováno Evropskou komisí.

- Úkol č. 1: Zařadit bod ohledně boje proti dezinformacím ve vztahu k národnostním menšinám opět na další jednání RVNM.

4. Pravoslavná část Olšanských hřbitovů (Nekropole ruské emigrace) a její současná situace

E. Číhalová opakovaně upozorňuje na neblahou situaci na pravoslavné části Olšanských hřbitovů. Neblahá situace, přes předchozí zásahy trvá dál a E. Číhalová se obává, že bez pomoci úřadů bude situace nadále tristní a ještě tristnější.

V. Pomortzeff připomenul historii a současnou situaci na pravoslavné části Olšanských hřbitovů. Prezentace je součástí zápisu. Dle V. Pomortzeffa je zásadní vypracovat seznam významných hrobů a hrobek. Bylo by vhodné zavést adopce těchto významných hrobů a náhrobků. Kromě

toho by noví nájemci měli instalovat na hroby původní dřevěné pravoslavné kříže. Zároveň připomněl, že pravoslavná kaple byla zneužívána k jiným než náboženským účelům.

M. Červený reagoval, že část hrobů už má nové nájemce a část je již adoptována. Zároveň si není jistý, jestli je možné po nových nájemcích požadovat instalaci původních křížů. V případě stížnosti na zneužívání pravoslavné kaple provedla Správa pražských hřbitovů kontroly, kdy neshledala porušení pohřebního řádu. V současnosti se připravuje rekonstrukce dané kaple, tato rekonstrukce poběží minimálně rok a je snaha, aby se po rekonstrukci kaple nevrátila do před rekonstrukčního způsobu užívání, který připomínal spíše farní užívání, než pietní.

J. Vajčner připomněl, že Olšanské hřbitovy jsou kulturní památkou, tudíž se na ně vztahují zásady památkové péče. Dodal, že by pravděpodobně nešlo prohlásit hroby za národní kulturní památku, jelikož za ty jsou považovány památky s tím nejvyšším kulturním a historickým významem. E. Číhalová navrhla, aby k dané situaci bylo přijato usnesení. K. Šimáčková Laurenčiková odpověděla, že návrh usnesení bude připraven a členové Rady o něm budou moci hlasovat formou per rollam.

- Úkol č. 2: Připravit usnesení k tématu pravoslavné části Olšanských hřbitovů (Nekropole ruské emigrace), ohledně její současné situace a rozeslat jej členům, kteří o něm budou hlasovat formou per rollam.

5. Dostavba Chorvatského domu v Jevišovce – aktuální stav

J. Kopřiva představil postup v otázce budování Chorvatského domu v Jevišovce, který by měl sloužit jako muzeum chorvatské menšiny a obrátil se Ministerstvo kultury s dotazem v jaké fázi připravovaný projekt je. M. Němeček odpověděl, že probíhají jednání s chorvatskou stranou především týkající se financování. J. Kopřiva požádal o harmonogram projektu. K. Šimáčková Laurenčiková reagovala, že není v kompetenci Rady řešit technické záležitosti a požádala V. Kundráka o sjednání schůzky se zástupci chorvatské menšiny, Ministerstva kultury a Úřadu vlády, aby došlo k posunu v dané věci.

- Úkol č. 3: Uspořádat schůzku se zástupci chorvatské menšiny, Ministerstva kultury a Úřadu vlády ve věci dostavby Chorvatského domu v Jevišovce.

6. Poškození práv spotřebitelů velkými firmami, zejména práv příslušníků menšin, kteří čelí sociálnímu vyloučení

R. Petráš krátce v tomto bodu sdělil, že soukromé firmy využívají nekalé praktiky vůči příslušníkům národnostních menšin, zejména ze sociálně vyloučených lokalit a zmínil, že bylo by vhodné se tématem dále zabývat.

7. Výbor pro dotace – informace z jednání výboru

J. Balog představil výstupy z jednání Výboru. Výbor považuje za důležité, aby zůstalo zachováno financování organizací národnostních menšin ze státního rozpočtu. Dle J. Baloga fungují dobře dotační programy na Ministerstvu kultury. Dotační programy na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvu práce a sociálních věcí jsou naopak vyhlašovány pozdě a i

vypláčení finančních prostředků probíhá se zpožděním. Na jednání se také debatovala možnost financování z fondů Evropské unie. K. Šimáčková Laurečnicková poznamenala, že pod Radou vlády pro nestátní neziskové organizace působí kvalitní pracovní skupina, která se zabývá víceletým financováním a bylo by vhodné se s nimi propojit. K. Šimáčková Laurečnicková dále požádala, jestli by Výbor nemohl vypracovat shrnutí, kdy jsou na jakém ministerstvu vyhlašovány výzvy a uvést příklady dobré praxe, které by mohly sloužit jako poklady pro jednání s danými ministerstvy. V. Skalský doplnil, že proběhlo dotazníkové šetření mezi zástupci národnostních menšin, jehož výsledky budou spolu s výše uvedenými zjištěními prezentovány na dalším jednání Rady.

- Úkol č. 4: Propojit předsednictvo Výboru pro dotační politiku Rady vlády pro národnostní menšiny s Výborem pro Evropskou unii Rady vlády pro nestátní neziskové organizace ve věci víceletého financování
- Úkol č. 5: Výbor pro dotační politiku vypracuje shrnutí, které přinese informace, kdy jsou na jakém ministerstvu vyhlašovány výzvy, a budou uvedeny příklady dobré praxe, které by mohly sloužit jako poklad pro jednání s danými ministerstvy. Výše uvedené shrnutí bude prezentováno na příštím jednání RVNM, spolu výsledky dotazníkového šetření mezi zástupci národnostních menšin.

8. PS pro řešení situace německých hrobů – informace z jednání PS

M. H. Dzingel informoval členy Rady o činnosti Pracovní skupiny. Proběhlo výjezdní zasedání do jižních Čech, kde proběhla jednání s místními samosprávami. Dále se konalo mimořádné jednání Pracovní skupiny kvůli likvidaci hrobů v obci Heřmánkovice. M. H. Dzingel dále navrhl, aby Rada k dané věci přijala usnesení. Proběhlo hlasování o usnesení.

Usnesení č. 4/2023
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 19. 9. 2023
k bodu č. 8

Rada vlády pro národnostní menšiny

- I. **odsuzuje** způsob likvidace hrobových zařízení z hrobových míst německojazyčných obyvatel na příkladu Heřmánkovic;
- II. **pověřuje** Pracovní skupinu pro řešení situace německých (a dalších) hrobů, aby činila kroky uvedené v usnesení PS ze dne 24. srpna 2023.

HLASOVÁNÍ

PRO	Zdržel se	PROTI
16	0	0

Usnesení bylo přijato.

- Úkol č. 6: PS pro řešení situace německých hrobů bude činit kroky uvedené v usnesení PS ze dne 24. srpna 2023.

(text usnesení PS pro řešení situace německých (a dalších) hrobů:

PS odsuzuje způsob likvidace hrobových zařízení z hrobových míst německojazyčných obyvatel na příkladu Heřmánkovic, zejména z níže uvedených z důvodů:

- a) je přesvědčena o nepřijatelnosti zvoleného postupu likvidace hrobových zařízení z důvodu nedodržení piety k pohřbeným osobám;
- b) nedodržování morálního a etického hlediska;
- c) domnívá se, že došlo k porušení Smlouvy mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Spolkovou republikou Německo o dobrém sousedství a přátelské spolupráci, Sdělení č. 521/1992 Sb.;

PS bude sledovat prošetření výše uvedeného případu, zda nebyl v rozporu s příslušnou legislativou;)

9. Informace o jednání s ČSÚ ke sčítání národnostních menšin – diskuze o možnostech nastavení sčítání

V. Kunderák představil výstupy z jednání se zástupci Českého statistického úřadu, které se týkalo cenzu v roce 2031. Obecně klesá počet lidí, kteří se během sčítání hlásí k národnostní menšině. Na jednání se diskutovaly různé varianty pojetí otázky na národnost, která by např. podle slovenského vzoru mohla zahrnovat výčet národností. Nejpozději pro přespříští sčítání (po roce 2031) se počítá s tím, že se nebudou vyplňovat formuláře, což bude mít negativní dopad na národnostní menšiny, a proto bude do budoucna nutné změnit národní politiku ve vztahu k národnostním menšinám, jež spočívá ve zřizování výborů na obecní a krajské úrovni, které se odvíjí od počtu příslušníků menšin, dle Sčítání lidu. V. Skalský nastínil možnost, že by bylo možné počítat procento jen z těch, kteří vyplnili nějakou národnost. Ochota k tomuto byla z různých stran. V. Skalský dále zmínil možnost, že by bylo možné zřizovat Výbory pro národnostní menšiny od určité velikosti obce automaticky a v menších obcích případně formou petice. J. Miňo ještě poznamenal, že někteří lidé se bojí uvádět svoji národnost kvůli možnému zneužití. ČSÚ se vyjádřil, že data anonymizuje a nemůže dojít k jejich zneužití. J. Miňo by ale preferoval, aby pro nastávající sčítání byla zajištěna anonymizace citlivých údajů, jako je národnost a náboženské vyznání, ve smyslu oddělení této informace od konkrétního jména a adresy. Dle J. Miňy nestačí pouze strohé vyjádření ČSÚ, že údaje jsou anonymizovány, ale musí se o tom jasným způsobem přesvědčit veřejnost. Pokud člověk vyplňuje dotazník, ve kterém jsou vedle sebe nebo za sebou kolonky jako: jméno, adresa, národnost a náboženství, tak část společnosti těžko přesvědčíte, že jsou data anonymizovány a že se data zneužít.

10. Různé

a. Menšinové památky a podpora Kolína na seznam světového dědictví UNESCO

R. Petráš informoval, že se konala konference k menšinovým památkám. Propagace a využívání menšinových památek je pozitivně vnímáno Radou Evropy. Menšinové památky mohou mít dopad na cestovní ruch na celostátní úrovni. Dále se R. Petráš

zmínil, že probíhá iniciativa, aby byl Kolín zapsán na seznam světového dědictví UNESCO, jakožto významná židovská památka. Proběhlo hlasování o usnesení.

**Návrh usnesení č. 5/2023
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 19. 9. 2023
k bodu č. 10 a)**

Rada vlády pro národnostní menšiny podporuje využívání menšinových památek, které jsou vázány na nedominantní národnosti nebo náboženství. Takovéto památky by měly být propagovány i využívány pro cestovní ruch, což přispívá i k rozvoji kultur menšin, jak požaduje zejména Rámcová úmluva na ochranu národnostních menšin. Větší zohlednění menšinových tradic je vhodné v památkové praxi při vyhlásování kulturních a národních kulturních památek i při prosazování památek do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

HLASOVÁNÍ

PRO	Zdržel se	PROTI
16	0	0

Usnesení bylo přijato.

b. Aktuální materiály připravované pro Ministerstvo vnitra, týkající se menšinových otázek

R. Petráš informoval, že do jisté míry přestal fungovat výzkumný tým na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, který se zabýval právním postavením menšin. Momentálně žádný další výzkum neprobíhá. V daných otázkách se má R. Petráš setkat s ministrem vnitra V. Rakušanem.

c. Renominace člena do komise v dotačním programu Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

Proběhlo hlasování o renominaci člena komise v dotačním programu Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin na Ministerstvu kultury.

**Návrh usnesení č. 6/2023
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 19. 9. 2023
k bodu č. 10 c)**

Rada vlády pro národnostní menšiny doporučuje Ministerstvu kultury jmenovat členku dotační výběrové komise MK ČR, odboru médií a audiovize, Marii Hubinger Subakov jako zástupkyni srbské národnostní menšiny.

HLASOVÁNÍ

PRO	Zdržel se	PROTI
16	0	0

Usnesení bylo přijato

V Praze dne 21. listopadu 2023

Mgr. Klára Šimáčková
Laurenčíková v. r.

*Místopředsedkyně Rady
vlády pro národnostní
menšiny*

Příloha č. 1 Prezentace výzkumu z MUNI

Příloha č. 2 Prezentace pana V. Pomortzeffa o Olšanských hřbitovech